

Emekçiler dar anlamda mekandaş olmasalar bile, her anlamda zamandaştır. Kimi Japonya'dadır, kimi Almanya'da; ama hepsi aynı zamandadır. Zamandaş olduklarını fark etmeyip, mekandaşlığa dayalı davranmaları yalnızca sınıf karşıtlığının ortadan kalkmasıyla emekçiliklerinin bitmesi yönündeki devinimi sekteye uğratmakla kalmaz, içinde yaşadıkları koşulları daha rahatsız edici kılar. Alman emekçiye denilir ki, "Japonya'da mallar düşük maliyetli üretiliyor, fedakârlık yapmayıp ücretlerin düşürülmesine direnirsen, Alman malları satılmaz ve işsiz kalırsın." Alman emekçi bu durumu, "N'apalım, 'gerçekler' acı," deyip kabullenirse, Alman malları daha az masrafla üretilir. Bu kere, Japon emekçiye denir ki, "Almanya'da mallar düşük maliyetli üretiliyor, fedakârlık yapmayıp ücretlerin düşürülmesine direnirsen, Japon malları satılmaz ve işsiz kalırsın." Hadi, bu kere de Japon emekçisi özveride bulunur. Hâlbuki, Alman ve Japon emekçiler bir araya gelip birlikte direnirlerse durum farklı olur mu? Evet, ondokuzuncu yüzyılın sonlarında böyle bir şey olmuştur. Günlük iş saatleri, ulusal ya da uluslararası rekabetçi ortam bahane edilerek uzun tutuluyordu; ancak, tüm dünya emekçileri zamandaş olduklarını fark edip birlikte direndiler. Bu mekandaşlık esasına göre örgütlenmenin oluşmasına yardım ettiği zor koşulların, zamandaşlık esasına göre birlikte eylemle aşılmasıydı. 1 Mayıs'lar bu süreçte ortaya çıktı.

"Peki," diye sorulabilir, "bu gerçekleşmişken, zamandaş birlikte eylemle dünyanın alt-üst edilmesine, sınıflı olan yer küresel insan toplumunu sınıfsız kılacak, egemenlik ilişkilerini sönmümlendirecek bir süreç neden yaşanmadı?" Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde, böyle bir süreç başladı. Bu sürecin temel uğrağı küresel sorunun fark edilip buna karşı yerel savaşımın verilmesiydi. Yani, sorun egemenlik ilişkileriydi ve küreseldi. Ancak emekçilerin yapabilecekleri yereldi. Bu küresel sorunun aşılması için herkes bulunduğu yerde ne yapması gerekiyorsa yapmalıydı. Ancak, ulusların, etnilerin, cinslerin ve benzerlerinin zıtlştırılmasıyla bu enternasyonalist tavır ters yüz edildi ve nasyonal sosyalist duruma gelmesi sağlandı. Burada artık yer küresel sorun fark edilemez hâle geldi; yerine yerel sorunlar üzerine yoğunlaşıldı ve sözde enternasyonalizm yerel sorunlar için "dayanışma"yla küresel savaşım verme biçimini aldı. Burada, yerel sorunların "duygudaşlık"la, "diğerkâmlık"la, "Ben senin sorununa karşı duyarlı olayım, sen benimkine,"

mealinden rasyonel yargılarla yerküresel olarak bilincine varılması, her yerde bu yerel sorun için “eylemliliğe” geçilmesi ve bu biçimde evrenselmişleştirilmiş “evrensel değerler” için sınır tanımazlık söz konusu oldu. Ancak, yerel sorunlar, tanım gereği o yöre dışındakileri bağlamayan, dolayısıyla başkalarını harekete geçirmek için, ahlâkî saik dışında saik bulunmayan sorunlardır. Ahlâklarsa zorla, iktidarla, sermayeyle kurulur; dolayısıyla, sermaye süreçlerinin işleyişinde fuzulî olan yerel bir sorunla ilgilenmenin, bu yörenin dışındakiler için —ancak sermayenin kurulması için olanak sunduğu bir ahlâka dayalı olabilecek— ahlâkî bir bağlayıcılığı oluşmaz; ya da ahlâkî bir bağlayıcılığı varsa, bu sorun, başkalarının kaçınılmaz olarak bir sermayenin hizmetine girmesinin aracı durumuna gelir. Durum bu olunca, örneğin, Almanya’daki sorunlara diğer yörelerdeki emekçilerin kayıtsız kalması, ya da “Almanın Almandan başka dostu olamaz,” biçiminde ifade edilebilecek bu hissin doğrulmasıyla, Alman emekçilerin diğerlerine kırılıp, gücenip, giderek düşman kesilmeleri içten bile değildir; hele bir de, bir sermayedar grubu, örneğin Alman sanayi üzerinde sermayesini yürüten bir grup çıkarını bu doğrultuda davranılmasında görüp, bu doğrultuda bir ahlâkın oluşumunu destekliyorsa. Yani, küresel sorunlarla yerel savaşımın yerini, yerel sorunlarla küresel savaşım düşününün almasıyla birlikte, 1 Mayıs’larda hep beraber, saatlerini ayarlayıp, birlikte eyleme geçenler, birbirleriyle savaşmaya başlamışlardır.

Bingöl depremiyle yaşananlar, Bingöl’ün sorunu muydu, Güney Doğu Anadolu Bölgesi’nin bir sorunu muydu, Türkiye’nin bir sorunu muydu, az-gelişmiş, gelişmekte olan ya da yarı-sanayileşmiş ülkeler topluluğunun bir sorunu muydu? Hayır, sorun yerküresel egemenlik ilişkileri sorunudur. Evet, yaşanan bu yerküresel sorunun o yörelerde hissedilmesidir.

Yerküresel egemenlik ilişkilerinin, “gelişmiş” olarak adlandırılan ülkelerdeki emekçilerin ömürlerine ve yaşama koşullarına yaptığı müdahaleler ve tahribat, bu biçimde olmasa bile, aynı acımasızlığın ve açgözlülüğün, daha sınır tanımaz vukuatıdır. Dolayısıyla sorun her yerde aynıdır. Bir bina yıkılmış ve ikiye yakın çocuk çöküntünün altında kalmıştır.

“Sistem” suçlanmış ve daha fazla standartlaşma, daha fazla denetim, daha fazla “duyarlılık” istenmiştir. Bir de şöyle düşünelim, standartlaşma sağlansa, her yapı aynı olacaktır. Ancak

bu yapıların hepsi neden iyi olsun? Aksine, mevcut acımasızlık ve açgözlülükle hepsinin ilk sarsıntıda yıkılır nitelikte yapılacağı beklenebilir. Daha fazla denetim, pratikte, daha az firmanın bu işleri almasına olanak tanıyacaktı, ve bu bu firmaların büyük firmalar olacağı anlamına gelir. Durum buysa bu firmaların iyi iş yapacaklarını beklememeliyiz. Büyük firma sorun çıktığında daha kolay kamufle edebilen firmadır. Örneğin bu çöküntüye dönüşen bina büyük ve saygın bir firma tarafından yapılmış olsaydı, olanlar bu yaygınlıkta duyulabilir miydi? Duyulursa firma mı, yoksa orada çalışan mühendis ya da ustabaşı gibi emekçiler mi suçlu bulunurdu? Daha fazla duyarlılık var olan egemenlerin çıkarları doğrultusunda duyarlılık değilse, sonuç vermemek bir yana, daha fazla eziyet demek değil midir? Sorun yerel bir sorun olarak görülürse, hep umutsuzluğa varılır. Sorun sermayeciliği öne çıkan yerleşel egemenlik ilişkilerinde görülürse, umut belirir. Palyatif çözüm yöredeki ilişkileri olabildiğince bu yerleşel egemenlik ilişkilerinden arındırmaya çalışmaktır, nihai çözüme yerleşel egemenlik ilişkilerini sonlandırmak için o yörede ne yapmak gerekiyorsa onu yapmaktır. Her ikisi de, yerleşel sermaye ilişkilerinin yaygınlaşmasını ve bunların yöredeki ilişkilere sirayet etmesini kolaylaştırmaktan başka yararı bulunmayacak olan “evrensel değerler” için, “gelişmiş batının alî standartları”nın benimsenmesi için savaşım vermeye dayanmaz; tersine, bunların her yerden uzaklaştırılması için elden ne geliyorsa yapılmalıdır.

Enternasyonalizm yerleşel sorunun çözümü için yerel savaşım olarak değerlendirildiğinde, enternasyonalist savaşım belli uğraklarında, belli yörelerde nasyonalist bir havaya bürünebilir. Örneğin, Türkiye’de, yerleşel sorunun çözümü doğrultusunda, fütursuz emperyalist bir saldırıya direniş olarak ortaya çıkan ulusçu eylemler uygun olabilir. Ancak burada, öncelikle, sorunun Türk’ün, ya da Kürt’ün ya da bilmem hangi ulus ya da etninin sorunu değil, yerleşedeki (dolayısıyla Türkiye’deki) emekçilerin sorunu olduğu ve karşıtın şu ya da bu ulus ya da etni ya da tek tek kişiler olmadığı unutulmamalıdır. Bu durumda, emekçilerin partilerinin öncelikle günlük yaşamın her an ve yerinde, sendikalarının öncelikle çalışmanın her an ve yerinde, yerleşel sorunun fark edilmesini sağlamaları gerekir. Eylemde salt toptancı çözüm arayışlarıyla

uğraşmaktansa, toplumun kaçınılmaz dağınıklığına yayılmanın yolları bulunmalıdır. Herkesi, aynı anda, aynı yere toplamak yerine, ki bu hemen hemen her zaman bölünmeler getirir, yaşanılan her yere yayılmalıdır. Yani toplanarak bölünmektense, dağılarak birleşmek gerekir: Meydanlarda toplanmak yeterli değildir; bugün örgütlü ve düzenli bir biçimde, savaş karşıtı olarak, aynı meydanda toplanıp, uyum içinde hareket eden milyonlar, kısa bir süre sonra faşist bir yönetim altında, aynı alışkanlıklarla, aynı örgütlülük ve düzenlilik içinde, savaşa sürülebilir. Asıl olan “Fabrikalarda biziz, tarlalarda biziz, bürolarda biziz, dükkânlarda biziz, okullarda biziz, yollarda biziz, kahvelerde biziz, kısaca her yerde biziz” duruma gelmektir. Emekçilerin partileri ve sendikaları günlük yaşamda ve çalışmada emekçilerin her söylediğinin ve yaptığının emekçi siyasetine dönüşmesini sağlayandır. Sermayeci zihnin “siyaset” olarak dayattığı toptancılığın büyümesine kapılırsa, nasyonalist bir havaya bürünen bununla kalmaz nasyonal sosyalizme dönüşür.

2003, Türkiye. Yerküresel sermayenin buranın insanının mahvını getirebilecek yayılma girişimine, binlerce yıllık deneyimin süzgecinden geçmiş kozmopolit kültürüyle sapkın ulusçuluğa bulaşmadan yürütülecek, ulusal bir direnişin gerekliliğinin iyice hissedilir olduğu bir dönem. 1 Mayıs, Türkiye’de, bu yılda üzüntülü geçti. Depremin olduğu Bingöl’ün yakınlarındaki illerde “kutlamalar” için hazırlanmış emekçilerin, “kutlamalar”ı bırakıp Bingöl’e gitmeleri, üzüntüyü azaltmasa da, hiç değilse, yer yer emekçilerin birliğiyle ilgisi bulunmayan kimlik sorunlarının meydanlarda haykırılmasına dönüşen, sermayenin sözcülerinin burjuvalaşmışlık (sivilleşmişlik, uygarlaşmışlık) olarak sevinçle karşıladıkları “kutlamalar” yerine 1 Mayıs’a uygun eylem olmuştur. Egemenlerin “Oh oh, yine birbirlerine giriyorlar,” diye avuçlarını ovuşturup, keyiflenmelerini sağlayacak, kimlik sorunu temelli, yani yerel soruna dayanan, öfkenin hedefini saptıran, saçma-sapan gerginlikler ve üzücü bir kaç istisnai çöküntü bir yana bırakıldığında, ikiyüzyıla yakın bir süredir çeşitli kesintilerle, elli küsur yıldır kesintisiz olarak yerküresel egemenlik ilişkilerinin yayılma alanı olarak hazırlanmaya çalışılan, bu doğrultuda insanı insanlıktan çıkarılmaya, birey —kimi zaman “proleter” dendiği de olur— yapılmaya, toplumu insan toplumu olmaktan çıkarılıp sivil (yani burjuva) toplumu yapılmaya çalışılan bu topraklar üzerinde yetişmiş ve yaşamakta olan

insanın göz görmez, el tutmaz, için için birliği ve direnişi hayrete şayandır; ve zıvanadan çıkmış sınırlı sayıdaki numunelikler dışında, anayasa ve yasalarda formel olarak işçi olarak tanımlanmış işçisiyle, (polisleri dahil) memuruyla, köylüsüyle, esnafıyla, işsiziyle, emeklisiyle, askeriyle, küçük girişimcisiyle Türkiye’de yaşayan emekçilerinin “her koyun kendi bacağından asılır,” deyip kurbanlık koyun olmaya çabalamak yerine, insanın toplumsallığının ve yerküresel soruna karşı herkesin yöresinde elinden geleni yapması gerektiğinin farkına varıyor olmaları umudu pekiştiriyor.